

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT
EESTI KEELE OSAKOND

OTSTARBELAUSE EESTI JA SOOME ÕPPIJAKEELES

Bakalaureusetöö

Merit Pai

Juhendajad Helen Plado ja Hanna Katariina Jokela

Tartu 2014

Sisukord

SISSEJUHATUS	3
1. OTSTARBELAUSE	5
1.1. Otstarbesuhte universaalsus	5
1.2. Mis on otstarbelause?	6
1.3. Otstarbelause eesti keeles	7
1.4. Otstarbelause soome keeles	10
1.5. Muud finaalkonstruksioonid eesti ja soome keeles	11
2. ÕPPIJAKEEL	13
2.1. Õppimine juhendatud ja loomulikus keskkonnas	13
2.2. Teise keele omandamine täiskasvanuna	13
2.3. Emakeele mõju teise keele omandamisele	14
3. UURIMISMATERJAL JA ANALÜÜS	16
3.1. Uurimismaterjal	16
3.2. Keelejuhid	17
3.3. Konjunktsioonide kasutus	18
3.3.1. Konjunktsioonide kasutus eesti keelde tõlgitud tekstides	18
3.3.2. Konjunktsioonide kasutus soome keelde tõlgitud tekstides	20
3.4. Õeldisverbi vorm	23
3.4.1. Õeldisverbi vorm eesti keelde tõlgitud tekstides	23
3.4.2. Õeldisverbi vorm soome keelde tõlgitud tekstides	27
3.5. Ülevaade kauem teist keelt õppinud informantide keelekasutusest	31
KOKKUVÕTE	34
KIRJANDUS	36
Finaalisen lauseen rakenteiden käyttö viron ja suomen kielessä. Tiivistelmä.	38
Lisa 1. Ankeet	39
Lisa 2. Tõlgitav tekst eesti keeles	40
Lisa 3. Tõlgitav tekst soome keeles	41

SISSEJUHATUS

Käesolevas bakalaureusetöös uuritakse otstarbelauseid teise keele (eesti või soome) õppijate keelekasutuses ning võrreldakse otstarbelausete konstruktsioonide kasutust eesti ja soome keelde tõlgitud tekstides. Otstarbelause ehk finaallause on määruskõrvallause, mis väljendab pealauses esitatu otstarvet (Rannut 1981: 72). Otstarbelauset illustreerivad järgnevad näited (vt. lähemalt peatükid 1.2., 1.3. ja 1.4.):

Läksin poodi, et piima osta.

Yhdistyneitä kansakuntia tarvitaan, jotta rauha säilyisi maailmassa.

’Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni on vaja, et maailmas säiliks rahu.’

Töö on eesti ja soome keele kontrastiivne uurimus. Kuna eesti ja soome keele otstarbekonstruktsioonides on olulisi erinevusi, uurib käesolev bakalaureusetöö, kuidas nii lähedaste sugulaskeelte puhul õppijakeeles need erinevused kajastuvad. Uurimus põhineb eesti- ja soomekeelsete tõlgitud tekstide analüüsil.

Bakalaureusetöö teooriaosa koosneb kahest peatükist: esimeses antakse ülevaade otstarbesuhte universaalsusest, otstarbelausetest ja teistest finaalkonstruktsioonidest eesti ja soome keeles. Teooriaosa tutvustab ka õppijakeelt: antakse lühiülevaated õppimisest juhendatud ja loomulikus keelekeskkonnas, teise keele omandamisest täiskasvanuna ning emakeele mõjust teise keele omandamisele. Analüüsipeatükis kirjeldatakse konjunktsioonide ning öeldisverbi vormide kasutust eesti- ja soomekeelsetes tõlketekstides ja tuuakse välja tõlketeksti tõlkimise tulemused ja tulemuste analüüs. Töö lõpeb kokkuvõttega.

Uurimistöös otsitakse vastuseid järgmistele uurimisküsimustele:

- 1) milliseid konstruktsioone eesti/soome otstarbelause tõlkimisel kasutatakse?
- 2) mis mõjutab teise keele otstarbelause omandamist: kas konstruktsioonid saavad paremini selgeks need õppijad, kes on eesti/soome keelt kauem õppinud ning on teise keelega kokku puutunud ka väljaspool koolitunde?
- 3) kas emakeel mõjutab sihtkeele otstarbelausete moodustamist:
 - kas eesti emakeelega informandid kasutavad *A*-infinitiivset translatiivikonstruktsiooni?
 - kas eesti emakeelega informandid kasutavad otstarbelauses ka indikatiivset verbivormi, kuigi seda emakeeles teha pole võimalik?

Uurimistöö hüpoteesid on järgnevad:

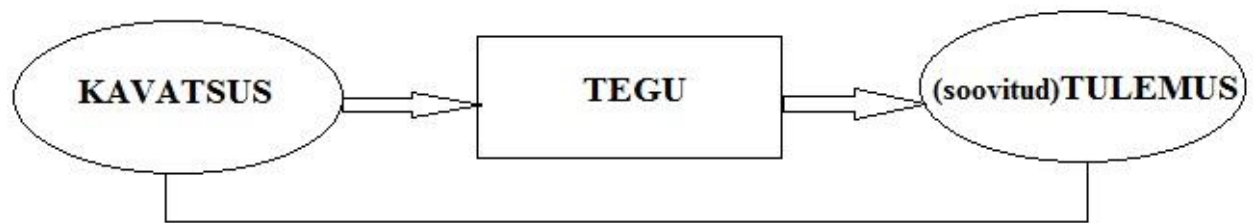
- 1) eesti emakeelega informandid kasutavad soome otstarbelauses konjunktsiooni *jotta* asemel sagedamini tuttavamalt konjunktsiooni *että*;
- 2) soome emakeelega informandid kasutavad eesti keelde tõlkides *da*-infinitiivi asemel sagedamini indikatiivset vormi;
- 3) eesti emakeelega informandid kasutavad soome keelde tõlkides lauselühendite asemel sagedamini *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelauset.

Analüüsitava keelematerjali moodustavad 25 eesti emakeelega ja 25 soome emakeelega vastavalt soome ja eesti keele õppija tõlgitud tekstid. Tõlgitav materjal on 16-lauseline lühitekst, kus on esindatud 6 erinevat otstarbelauset (vt. lisad 1,2,3).

1. OTSTARBELAUSE

1.1. Otstarbesuhte universaalsus

Mitmed grammatilised nähtused võivad tunduda paljudes keeltes sarnased – peaaegu identsed. Üldiselt on see siiski harv juhus, sest nende samade nähtuste algupärane teke on fundamentaalselt igast keelest eraldi lähtuv. Otstarbekonstruksioonide olemuse saame aga taandada prelingvistilisele tasandile – tehakse teatud tegusid, et saavutada teatud eesmärgid, mis vastavad esialgsetele kavatsustele. Otstarbe kontseptuaalne struktuuriahel koosneb seega kolmest lülist: kavatsus – tegu – (soovitud) tulemus (vt. joonis 1). (Schmitke-Bode 2009: 17–19)

Joonis 1. Otstarbe kontseptuaalne struktuuriahel

Joonisel 1 sümboliseerivad üksteisele järgnevad noolekesed otstarbe tulevikule suunatud olemust. See tähendab, et kavatsustest kasvavad välja (eesmärgistatud) teod, mis omakorda võivad hiljem viia soovitud tulemusteni. Siinkohal on aga oluline märkida, et mitte iga kavatsus ei jõua edukalt realiseeritud teoni. Üldiselt võib väita, et otstarbe keske ning kontseptuaalse osa moodustavad kavatsus, eesmärgile ning tulevikule suunatus ja hüpoteetiline tulemuslikkus (Schmidtke-Bode 2009: 19). Otstarvet tõlgendataksegi enamjaolt tegevuse taotletava või soovitava tagajärjena (Penjam 2008: 117).

Intentsionaalsus mängib inimeste suhtluskäitumises kesket rolli ning seega pole üllatav, et enamikus keeltes on välja kujunenud vähemalt üks keerukas konstruktsioon, millega otstarvet väljendatakse. (Schmidtke-Bode 2009: 20)

1.2. Mis on otstarbelause?

Otstarbelause konkretiseerib pealausega tähistatud sündmuse otstarvet (EKG II: 310). Otstarbelause ehk finaallause vastab küsimustele mis otstarbel? misjaoks? mis tarbeks? milleks? (Rannut 1981: 72).

Predikaatverbi vorm on otstarbelauses väga olulise tähtsusega. Leon Stasseni (1985: 76–83) liigituse järgi jagatakse predikaatverbid kas balansseeritud (ingl. *balanced*) või madaldatud (ingl. *deranked*) verbivormideks. Vastavalt kutsutakse osalauseid kas balansseeritud või madaldatud otstarbelauseteks. Sonia Cristofaro (2013) kohaselt saab balansseeritud verbivorm esineda iseseisvas väitlauses näiteks indikatiivi vormis, aga madaldatud verbivorm ei või esineda iseseisvas lauses ning on oma struktuurilt erinev: madaldatud predikaatverbivormil võib puududa mõni kategooriline eristus, mis tavaliselt keeles verbivormide puhul esineb (ajavorm, aspekt jne). (Cristofaro 2013) Balansseeritud lause puhul asetsevad kahe sündmuse predikaadid struktuuri poolest samal tasandil ning mõlemad predikaadid on indikatiivsed. Madaldatud lause puhul on Stasseni järgi üks verbivorm finiiitne ning teine on alistatud, kuid Cristofaro ainus tingimus madaldatud verbivormile on see, et see ei saaks esineda iseseisva lause predikaatverbina. (Plado 2013: 275–276)

Eesti keeles on otstarbelauseks üldalistava konjunktsiooni *et* abil markeeritud kõrvallause, soome keeles on pea- ja kõrvallauset ühendavaks konjunktsiooniks *jotta* või *että*. Eesti keele otstarbelauses võib predikaat olla kas konditsionaalis või *da*-infinitiivis, soome keele otstarbelauses on predikaat kas konditsionaalis või indikatiivis (Plado 2013: 269, 276).

1.3. Otstarbelause eesti keeles

Eesti keeles on otstarbelauset käsitletud enamasti lühidalt koos teiste adverbiallausetega ning pole veel iseseisva teemana väga palju uuritud. Helen Plado on kirjutanud eesti keele otstarbelausest Keeles ja Kirjanduses artikli, mis ka siin töös kajastust leiab. Hea ülevaate teemast annab ka Lehte Rannuti uurimistööst ja kirjutistest kokku pandud raamat „Põimlause eesti keeles“.

Otstarbelause väljendab pealausega tähistatud sündmuse otstarvet. Eesti keeles saab otstarbelause eksisteerida vaid *et*-kõrvallausena ning fakultatiivsetena esinevateks korrelaatideks on *selleks*, *seejaoks*, *selle jaoks*, *selle tarvis*, *sel(l) otstarbel*, *sel(l) eesmärgil*, *selleks otstarbeks* jne. (EKG II 1993: 310) Kui korrelaat pealauses puudub, kuulub kõrvallause kogu pealause juurde laiendatud lauseliikmena. Enamik otstarbelausetest võib pealausele nii järgneda kui ka eelneda. Kui korrelaat esineb pealauses, võib otstarbelause paikneda ka keset pealauset vahetult peale korrelaati. (Rannut 1981: 72)

Nagu eespool mainitud, esineb otstarbelause predikaatverb eesti keeles kas tingivas kõneviisis või *da*-infinitiivis. Otstarbelause predikaatverbi aegadeks on tingiva kõneviisi olevik ja täisminevik. Pealauses saab mõlemal juhul neile vastata nii olevik, liht-, täis-, kui ka enneminevik. Varem on arvatud, et kui pea- ja kõrvallause agent on üks ja sama isik, on võimalik kasutada otstarbelause predikaatverbi nii *da*-infinitiivis kui ka konditsionaalis (vt. näiteid 1, 2), kuid kui pea- ja kõrvallause tegevuse sooritajad ei lange kokku, saab kõrvallause öeldisverb olla vaid tingivas kõneviisis (vt. näide 3). (Rannut 1981: 73–75) Plado (2013: 277) on näidanud, et suurim erinevus kahe otstarbelause vahel on referentsiaalne sõltuvus pealausest. *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelause on pealausest referentsiaalselt sõltuv, mis tähendab, et pealause moodustajad saavad kontrollida *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelause grammatilise subjekti väljajätku (vt. näide 4, mille puhul kontrollib pealause moodustaja ka tegevussubjekti väljajätku). Tingivas kõneviisis öeldisverbiga otstarbelause on pealausest referentsiaalselt sõltumatu,

ehk kõrvallause subjekt ei pea kattuma mõne pealause osalisega (vt. näide 5). Kui tegevussubjekt on pealauses ja kõrvallauses üks ja sama isik, eelistatakse enamjaolt siiski *da*-infinitiivi. Tingivas kõneviisis öeldisverbi eelistatakse pigem sellistel juhtudel, kui *da*-infinitiivi kasutus muudaks lause raskemini mõistetavaks. (Plado 2013: 281)

- (1) *Vahel haaras ta mõnest sõnast kinni, et selle varal oma vastaskõneleja kogu ehitust maha tõmmata.*
- (2) *Küsisin õele laenatud pluusi kiirelt tagasi, selleks et võiksin selle teisele sõbrannale edasi laenata.*
- (3) *Mari tegi köögis mitu tundi süüa, et nii lapsed kui suuredki saaksid kõhu täis.*
- (4) *Katrin paneb end riidesse, et õue minna.*
- (5) *Eestlased said seal neljapäevaöösiti kokku kuradiga ja andsid talle kolm tilka verd, et saaks elustada krati.*

Sonia Cristofaro (2013) on välja toonud, et enamikus maailma keeltest domineerivad madaldatud otstarbelaused. Kuigi Põhja-Euroopas on levinud nii balansseeritud kui ka madaldatud otstarbelausetega keeled, võib öelda, et ka eesti keel kuulub pigem madaldatud otstarbelausetega keelte hulka – eesti keeles on otstarbelause *da*-infinitiivne predikatiiv selgelt madaldatud verbivorm. *da*-infinitiiv ei esine iseseisva väitlause predikaadina, kuigi võib esineda kõrvallause ning käsk- ja küsilause öeldisena. Kuigi nii otsene klassifitseerimine konditsionaalse predikaatverbiga otstarbelausete puhul on veidi keerukam, on Plado (2013: 276) tingivas kõneviisis öeldisverbi samuti pidanud pigem madaldatud verbivormiks.

Enamasti eristatakse kaht tüüpi otstarbelauseid. „Eesti keele grammatika“ II (1993: 310) nimetab otstarbelause põhitüübiks selliseid lauseid, mis väljendavad otstarvet kui taotletavat (soovitavat) tulemust (vt. näide 6). Teise tüübina tuuakse välja kõrvallaused, mille otstarve on funktsioon, mille täitmiseks on keegi või miski vajalik/mittevajalik või sobiv/sobimatu. Siinkohal laiendab kõrvallause predikaate, mis väljendavad vajalikkust,

nõutavust vms: *vaja olema, vajama, tarvis olema, pidama jms, paras olema, sobima, sobiv olema, passima, kõlbama* (vt. näide 7).

(6) *Juku õpib selleks, et targemaks saada.*

(7) *Et osta jäätist, on mul vaja 2 eurot.*

Plado (2013: 270) on kirjeldanud ka kolmandat tüüpi, mille osalause on küll otstarbelausekujuline, kuid ei anna otseselt edasi pealause sündmuse otstarvet. Enamasti kujutab see lausetüüp ajalist järgnevust. Seda tüüpi lausete puhul võib siiski näha kõrvallauseid väljendamas pealause sündmuse kujutletavat tagajärge: pealause sündmus toimub justkui vaid selleks, et kõrvallausega edasiantud järgnev sündmus saaks toimuda (vt. näide 8).

(8) *Temagi jätkas, kuid vaid selleks, et paarisaja meetri pärast lõplikult liiva söösta.*

Penjam (2008: 120) on omakorda välja toonud, et kõrvallauses väljendatav otstarve või põhjus kujutab endast enamasti mingit soovitatavat või vajalikku käitumist, füüsilist tegevust, vaimset seisundit või millegi saamist agendi kontrolli alla.

Funktsionaalsuse järgi võib otstarbelauseid jaotada kolmeks. Esimene tüüp on sisutasandi otstarbelaused, mis annavad edasi pealausega väljendatud sündmuse soovpõhjust ehk otstarvet (vt. näide 9). Teise tüübi moodustavad konversatsioonilised otstarbelaused, mis hõlmavad nii kõneakti- kui ka metakeelelisi otstarbelauseid ning kommenteerivad mingit väidet või sõna (vt. näide 10). Kolmandasse lausetüüpi kuuluvad episteemilise tasandi otstarbelaused, kus pealausega väljendatakse põhjust ning kõrvallausega tagajärge. Episteemilises otstarbelauses ei saa esineda tingivat kõneviisi. Plado on arvanud, et see võib johtuda asjaolust, et episteemilises otstarbelauses esineb sündmus, mille toimumine on kõnehetkeks teada ning seetõttu pole vaja hüpoteetilisust markeerivat öeldisverbi vormi kasutada (vt. näide 11). (Plado 2013: 274–275)

(9) *Peatasin auto, et midagi küsida.*

(10) *Et oleks selge sott: siin lauas istuvad mehed, kes suudavad veel õlut juua.*

(11) *Sa vist tahtsid midagi küsida, et auto peatasid.*

1.4. Otstarbelause soome keeles

Soome keeles on kõige tavalisem otstarbelause konjunktsioon adverbialkonjunktsioon *jotta ~ jottei*, samuti on võimalik kasutada ka harvem esinevat konjunktsioon *että ~ ettei*. Lisaks neile on kasutusel ka sidendid *siksi että, niin (että)* ja erinevad finaalsed sekundaartarindid. Otstarbelause predikaat on tihtipeale võimalikkust tähistav modaalverb (nagu näiteks *voida*) või esineb tingivas kõneviisis (vt. näited 12,13). Lause sündmuse toimumine jääb lahtiseks siis, kui *jotta* või *että*-lause predikaat on indikatiivi preesensis (vt. näide 14). (VISK 2008: §1133)

(12) *Honda Legend jää tässa vaiheessa tilausmalliksi, jotta jokaiselle ostajalle voidaan tarjota juuri hänen haluamansa väri.*

’Honda Legend jääb siinkohal näidismudeliks, mille iga ostja võib soetada just endale sobivas värvitoonis.’

(13) *Yhdistyneitä kansakuntia tarvitaan, jotta rauha säilyisi maailmassa.*

’Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni on vaja, et maailmas säiliks rahu.’

(14) *Millaisia ominaisuuksia valtiotieteilijä tarvitsee, jotta hän välttää työttömyyskortiston?*

’Milliseid omadusi läheb riigiteadlasel vaja, et vältida töötukassat?’

Kui sündmuse toimumine on kindel, võib minevikust rääkides *jotta ~ että* lause finiidne verb olla nii imperfektis kui ka pluskvamperfektis (vt. näide 15) (VISK 2008: §1133).

(15) *Minun oli otettava normaalia korkeampi tuoli, jotta yletyin työskentelemään pöydän ääressä.*

’Pidin võtma tavalisest kõrgema tooli, et ulatuksin laua ääres tööd tegema.’

Lauseosa, mis algab partiklitega *niin, niin että, siksi että* on indikatiivis, kui pealauses kirjeldatakse saavutatavat eesmärki (vt. näide 16). (VISK 2008: §1133)

(16) *Mutta oppaan tehtävä olisi varoittaa tuommoisista, niin asiakkaat eivät poukkoile turhaan lehtien perässä.*

’Aga giidi ülesanne peaks olema hoiatada sellistest juhtumite eest, et kliendid ei hüppaks niisama lehti püüdma.’

Tüüpiliselt järgneb *jotta*-lause pealausele, kuid juhul kui *jotta*-lause on enne pealauset, on pealauses tihtilugu finiiitverb enne teemaks olevat lauseliiget. Partikkel *sitä varten* esineb otstarbelauses tavaliselt üksinda või koos *että*-lausega, millega kaasneb ka põhjustähendus. (VISK 2008: §1133)

Kui eesti keel kuulus pigem madaldatud otstarbelausetega keelte hulka, siis soome keeles, nagu ka paljudes teistes Põhja-Euroopa keeltes, võib otstarbelause öeldisverb olla nii madaldatud kui ka balansseeritud (Cristofaro 2005: 508–509).

1.5. Muud finaalkonstruksioonid eesti ja soome keeles

Lisaks otstarbelausele saab finaalsuhet edasi anda ka mitmete finaalse te sekundaartarinditega.

Eesti keeles võimalikest otstarbesuhet väljendavatest sekundaartarinditest on Ellen Uuspõld (1966: 45, 1980: 729–736) välja toonud näiteks *des*-lauselühendi (vt. näide 17), *maks*-tarindi (vt. näide 18), sihiliste verbide juures kasutatava *ma*-infinitiivi (vt. näide 19), *mas*-vormi (vt. näide 20), *miseks*-vormi (vt. näide 21) ja *da*-infinitiivi (vt. näide 22).

(17) *Hommikuti ronisid nad karjakaupa majade juurde, lootes sealt midagi söögipoolist leida.*

(18) *Pääsemaks kitsikusest oli ta kõigeks valmis.*

(19) *Isa sõitis Tartusse eksamit vastu võtma.*

(20) *Aspirant käis pealinnas väitekirja kaitsmas.*

(21) *Ruum ei sobinud koosoleku pidamiseks.*

(22) *Ettekanne oli liiga igav lõpuni kuulata.*

Soome keeles saab *että ~ jotta* finaallause asemel kasutada otstarbemääruslikke lauselühendeid, mis moodustatakse A-infinitiivi (I tegevusnime) translatiivi vormi abil (Alvre 1992 : 244). Infinitiivile liituv possessiivsufiks näitab, et konstruktsioon ühildub pealauses oleva subjekti isikuga (vt. näide 23) (Vilkuna 1996: 308).

(23) *Ajoin Kekkositietä nähdäkseni Näsijärven.*

Sõitsin mööda Kekkose teed, et näha Näsijärve.

Kui predikaatverb on passiivis, ei saa otstarbelauseid lauselühenditega asendada, sest omastusliite tarvitamine II tegevusnime pikemas vormis eeldab ühtlasi tegija isiku äramärkimist (vt. näide 24) (Alvre 1992: 245).

(24) *Sinne mennään vain, jotta saataisiin nauraa.*

'Sinna minnakse ainult selleks, et naerda saada.'

2. ÕPPIJAKEEL

2.1. Õppimine juhendatud ja loomulikus keskkonnas

Pole olemas üht kindlat viisi, kuidas teist keelt omandatakse. Teise keele omandamine sõltub mitmetest eri faktoritest ning on seotud ühelt poolt õppijaga ning teiselt poolt õppimissituatsiooniga. Keele omandamist kõrvutatakse vahel keele õppimisega, eeldades, et tegu on erinevate mõistetega. Keele *omandamise* mõistet kasutades peetakse silmas peamiselt keele selgeks saamist keelekeskkonna erinevate mõjutuste kaudu. Keele *õppimise* mõistet kasutades viidatakse pigem teadvustatud teise keele õppele. Üldistades võib aga öelda, et teise keele selgeks saamine on teadlik või alateadlik protsess, kus õpitakse mingit muud keelt peale kõneleja emakeele ning mis toimub loomulikus või juhendatud keskkonnas. (Ellis 1985: 4,6)

Juhendatud ehk ametlikud õppimissituatsioonid on mitmesugused institutsionaalsed võimalused keelt omandada. Siia alla kuuluvad näiteks keeleõpe klassiruumis (koolis, ülikoolis ja keeltekoolis), keelelaagrid, kursused jne. Loomulikud ehk mitteametlikud õppimissituatsioonid kätkevad endas erinevaid viise, kuidas õpitava keelega väljaspool juhendatud situatsioone kokku puututakse. (Spolsky 1989: 26)

Teadlik õppimine, mida võiks seostada pigem juhendatud õppimiskeskkonnaga, ei ole keele omandamise seisukohalt vajalik, sest omandamine ei ole tingimata teadliku õppimise tulemus. Keele omandajad, kes on loomulikus keelekeskkonnas edukad¹, panevad suuremat rõhku oma sõnumi edasi andmisele kui selle keelelisele korrektsusele. (Sajavaara 1984: 394)

2.2. Teise keele omandamine täiskasvanuna

Kari Sajavaara (1984: 395) on väitnud, et kui lapsed peamiselt omandavad keelt, siis täiskasvanud on võimelised uut keelt nii omandama kui ka õppima. Vanemas eas on

¹ Edukus tähendab siinkohal kiiremat keeles edasiminekut

grammatikareeglite meelde jätmine ning nende reeglite praktiline rakendamine siinkohal raskem kui lapseas.

Täiskasvanud keeleõppijate puhul tuleks arvestada mitmete mõjutavate asjaoludega. Üks neist on õppija emakeel, mis on tähtis osa nende identiteedist ning põhiline viis, kuidas nad teiste inimestega suhtlevad. Täiskasvanu emakeel on uue keele õppimisel nii abiks kui ka takistuseks. Sotsiaalses kontekstis on uue keele kasutamine õppijale suureks riskiks: ta riskib sellega, et temast ei saada aru, parandatakse, tema üle naerdakse või tunneb ta ise piinlikkust. Mõnel juhul on olemas ka hirm, et kaasmaalased võivad teda tõrjuda. Järjekordseks mõjuteguriks on motiveerituse tase: erinevad õppijad on teist keelt õppides erinevalt motiveeritud. Mõned soovivad õpitut aktiivselt rakendada ning teises keeles võimalikult palju suhelda, teised aga ei näe mõtet pärast algtaseme saavutamist teist keelt enam edasi õppida. Kui laste puhul on võimalik neid mingil määral motiveerida hinnetega, siis täiskasvanutel peaks motivatsioon tulema nende enda seest ning põhinema millelgi, mis neid huvitab ja millest nad sooviksid rohkem teada saada. Veel ühe mõjutajana võib välja tuua enesekindluse ja julguse. Paljud täiskasvanud õppijad, kes algselt ei saavuta väga häid tulemusi, kuid on enesekindlad ning riskialtimad, saavutavad hiljem paremaid tulemusi kui nende tagasihoidlikumad kaaslased. (McKay, Tom 1999)

2.3. Emakeele mõju teise keele omandamisele

Annekatriin Kaivapalu (2007) on väitnud, et emakeel võib sihtkeele omandamisele avaldada nii positiivset kui ka negatiivset mõju, olenevalt sellest, kas lähte-ja sihtkeele mallid on sarnased või mitte. Lähedaste sugulaskeelte omandamine on kaugemate keelte omandamisest suuresti erinev: lähedasi keeli õpitakse kiiremini kui geneetiliselt või tüpoloogiliselt kaugemaid keeli, kusjuures eriti hästi avaldub see õppimise algperioodil. Lähedaste keelte (nagu näiteks eesti ja soome) vahel on vastastikune ülekanne tõenäolisem, sest kahe keele sarnasused struktuurilisel, semantilisel ja funktsionaalsel tasandil loovad selleks vajaliku eeldused. Siinkohal on eriti ulatuslik lähedase sugulaskeele positiivne mõju õpitavast keelest arusaamisel. (Kaivapalu 2007: 17–18)

Siiski ei avaldu emakeele mõju võõrkeele õppimisel vaid vastastikuse ülekande puhul. Emakeel võib võõrkeele õppimisel olla abiks mitmel eri viisil. Keeleõppijad ei pruugi oma esmase keele reegleid teise keelde üle kanda, kuid võivad teises keeles hoiduda kasutamast reegleid, mis nende emakeeles puuduvad. Vahel võivad keeleõppijad silmitsi seista lingvistiliste piirangutega, kus emakeele ja õpitava keele erinevuste tõttu toimub vastastikune ülekanne vaid teatud tingimustel. Samuti võivad keeleõppijad kasutada oma emakeelt abivahendina, mille abil pideva ja teadliku laenamise teel oma teise keele sooritust parandatakse. (Ellis 1985: 4)

Kaivapalu (2007) mainib samuti, et võõrkeeleõppes tuleks paremate tulemuste saavutamiseks rõhku panna pigem õppija emakeele ja teise keele vahelistele sarnasustele, mitte aga nende erinevustele.

Käesolevas bakalaureusetöös uurin, kuidas emakeele mõju tuleb esile teise keele (eesti või soome keele) õppijate tõlgitud otstarbelausetes.

3. UURIMISMATERJAL JA ANALÜÜS

3.1. Uurimismaterjal

Käesolevas bakalaureusetöös analüüsitav materjal põhineb 25 eesti emakeelega ja 25 soome emakeelega vastavalt soome ja eesti keele õppija tõlgitud tekstidel (vt. lisad 2 ja 3). Eesti emakeelega keelejuhid tõlkisid ette antud eestikeelse teksti soome keelde ning soome emakeelega informandid tõlkisid soomekeelse teksti eesti keelde². Eesti- ja soomekeelne tekst on oma sisult peaaegu identsed. Eesti keelest soome keelde tõlgitavas tekstis on 16 lauset. Analüüsitavas tekstis on kuus lauset, mis sisaldavad otstarbelauset, ning ülejäänud laused ei oma töö analüüsi seisukohast tähtsust. Otstarbelauseid sisaldavad järgnevad laused:

1. Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda.
2. Ema juba hüüdiski mulle köögist kõva häälega: „Tere hommikust!”, et ma lõpuks üles ärkaks.
3. Et mitte hiljaks jääda, lähen tavaliselt bussiga.
4. Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et vormis püsida.
5. Ema pani sauna küdema, et paari tunni pärast oleks hea kuuma sauna minna.
6. On teada fakt, et selleks, et järgmisel päeval puhanuna ärgata, tuleb õhtul vara magama minna.

Soome keelest eesti keelde tõlgitavas tekstis on samuti kuusteist lauset, millest kolmes lauses on otstarbelaused ehk finaallaused (laused 2,3 ja 5) ja kolmes lauses esinevad otstarbemääruslikud lauselühendid (laused 1,4 ja 6):

1. Avasin silmät kello 7.15 mutta vain sulkeakseni ne uudelleen.
2. Äiti jo kutsuikin minua keittiöstä huutamalla kovaan ääneen „Huomenta!“, jotta lopulta heräisin.

² Eestikeelse teksti laused koostas ise ning eestikeelse teksti aitas soome keelde tõlkida minu juhendaja Hanna Jokela.

3. Jotten myöhästy, menen tavallisesti bussilla.
4. Tavallisesti käyn kuntosalilla noin kolme kerta viikossa pysyäkseen kunnossa.
5. Äiti laittoi saunan lämpiämään, jotta parin tunnin kuluttua olisi hyvä mennä kuumaan saunaan.
6. On tunnettu tosiasia, että herätäkseen seuraavana päivänä levänneenä, on mentävä illalla ajoissa nukkumaan.

Teksti koostades üritasin pöörata erilist tähelepanu sellele, et esindatud oleksid võimalikult erinevad otstarbelaused (eestikeelses tekstis nii konditsionaalsed kui ka *da*-infinitiivsed predikaatverbid, tegevussubjekt pealauses ja kõrvallauses nii üks isik kui ka erinevad isikud) ja sõnastus ladus, et otstarbelaused konstruktsioonid ei ärataks tõlkimisel liigset tähelepanu. Teksti paluti tõlkida vaid neil, kes olid eesti/soome keelt õppinud vähemalt ühe aasta. Informantidele ei antud uurimuse huvides mingit muud infot tõlgitava teksti kohta, kui vaid seda, et uuritakse, kuidas nende emakeel mõjutab teise keele omandamist. Samuti ei olnud informantidel lubatud kasutada teksti tõlkimisel kõrvalist abi (nt. sõnaraamatud, sõpradelt abi küsimine või internet). Teksti all oli tõlkimise hõlbustamiseks ära tõlgitud kolm väljendit, mille kohta arvasin, et informandid ei pruugi neid teada. Lisaks teksti tõlkimisele täitsid kõik informandid ka ankeedi, mis andis mulle täpsema ülevaate nende keelelisest taustast (vt. lisa 1).

3.2. Keelejuhid

Informante oli kokku viiskümmend: kakskümmend viis eestlast ja kakskümmend viis soomlast. Uurimistöö keelejuhid olid suures osas üliõpilased, vaid 8% ehk neli informanti viiekümnest ei õppinud hetkel ülikoolis. Tekste tõlkisid Tartu ülikooli, Eesti Maaülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Turu ülikooli ja Helsingi ülikooli üliõpilased. Informantidest 76% olid naised ja 24% mehed, ehk vastavalt 38 naist ja 12 meest. Keelejuhtide keskmine vanus oli 25,4 aastat. Kõige vähem oli nii soome kui ka eesti keelt võõrkeelena õpitud üks aasta ning kõige kauem oli soome keelt õpitud viis aastat ja eesti keelt seitse aastat. Kõikidel soome emakeelega keelejuhtidel oli eesti keelega kooliväliseid kokkupuuteid:

sagedamini sõbrad Eestis ja internet ning üheksa informanti oli Eestis viibinud kauem kui kaks kuud. Eesti emakeelega informantidel oli kooliväliseid kokkupuuteid soome keelega kahekümnel informandil ehk 80%-l vastanutest, kõige sagedamini sõbrad Soomes, internet ja ajalehed. Kaheksa informanti oli Soomes viibinud kauem kui kaks kuud, neist kaks olid Soomes sündinud. Mõlemad Soomes sündinud informandid kolisid Eestisse enne koolitee alustamist (üks viieaastasena ja teine seitsmeaastasena). Keelejuhtide muude kokkupuudetena Eesti või Soomega toodi kõige sagedamini välja muusika, tihe reisimine Eestisse/Soome, töö Soome ettevõttes, vanemate elukaaslased on eestlased/soomlased ja suvekodu Eestis/Soomes.

3.3. Konjunktsioonide kasutus

3.3.1. Konjunktsioonide kasutus eesti keelde tõlgitud tekstides

Nagu eelnevalt mainitud, seostub eesti keele otstarbelause konjunktsiooni *et* abil oma pealausega (Rannut 1981: 73). Kuna eesti keeles saab otstarbelauses kasutada üksnes *et* sidesõna, ei olnud keegi soomekeelsetest informantidest seda otstarbelauses valesti kasutanud. Kuigi väärade variante ei esinenud üheski töös, ei kasutatud tõlkimisel mitmel juhul otstarbekonstruktsiooni. Seda oli eelkõige otstarbemäärusliku lauselühendiga lause 'Avasin silmät kello 7:15 mutta vain sulkeakseni ne uudelleen' tõlkimisel³ (vt. näited 25, 26, 27):

(25) *Mu silmad läksid lahti kell 7:15 aga panin nad varsti tagasi kinni.*

(26) *Tegin oma silmad lahti kell 7:15 aga sulgesin need kohe uuesti.*

(27) *Avasin silmad kell 7:15 aga sulgesin need varsti jälle.*

Teine lause, mille puhul ootuspärane tõlge oleks olnud pealausele eelnev *et*-kõrvallause, kuid mille tõlkimisel kaks keelejuhti otstarbekonstruktsiooni ei kasutanud, oli 'Jotten

³ Siin ja töös edaspidi esitatud näitelauseid illustreerivad vaid antud peatükkides puudutatud keelenähtusi ning lausete muid õigekeelsusküsimusi ei käsitleta.

myöhästy, menen tavallisesti bussilla’. Siinkohal kasutati ühe näite puhul lause alguses sidesõna *kui* (vt. näide 28) ja teise näite puhul sidesõna *kuna* (vt. näide 29):

(28) *Kui ma ei taha hilineda, sõidan tavaliselt bussiga.*

(29) *Kuna ma ei taha hilineda, lähen tavaliselt bussiga.*

Eestikeelsete tõlketekstide puhul jäi silma korrelaatide ja partiklite vähesus – enamasti kasutati lausete tõlkimisel vaid *et*-sidesõna ning vaid paaril korral oli kasutatud teisi *et*-korrelaate nagu *selleks et* ja *sellepärast et*. Üks erand siiski oli: üheksa informanti (36%) oli kasutanud lauset ’Avasin silmät kello 7:15 mutta vain sulkeakseni ne uudelleen’ tõlkides rõhupartiklit *ainult* (vt. näited 30, 31, 32) ning neist kaks kasutasid samas lauses ka korrelaati *sellepärast* (vt. näited 33, 34):

(30) *Tegin silmad lahti veerand kaheksa ainult et panna need jälle kinni.*

(31) *Kell 7:15 avasin silmad aga ainult et saaks need uuesti sulgeda.*

(32) *Tegin silmad lahti kell 7:15, aga ainult et oleks saanud need jälle kinni panna.*

(33) *Ma tegin silmad lahti kell 7:15 aga ainult sellepärast et need uuesti sulgeda.*

(34) *Kell 7:15 avasin silmad aga ainult sellepärast, et võiksin need taas sulgeda.*

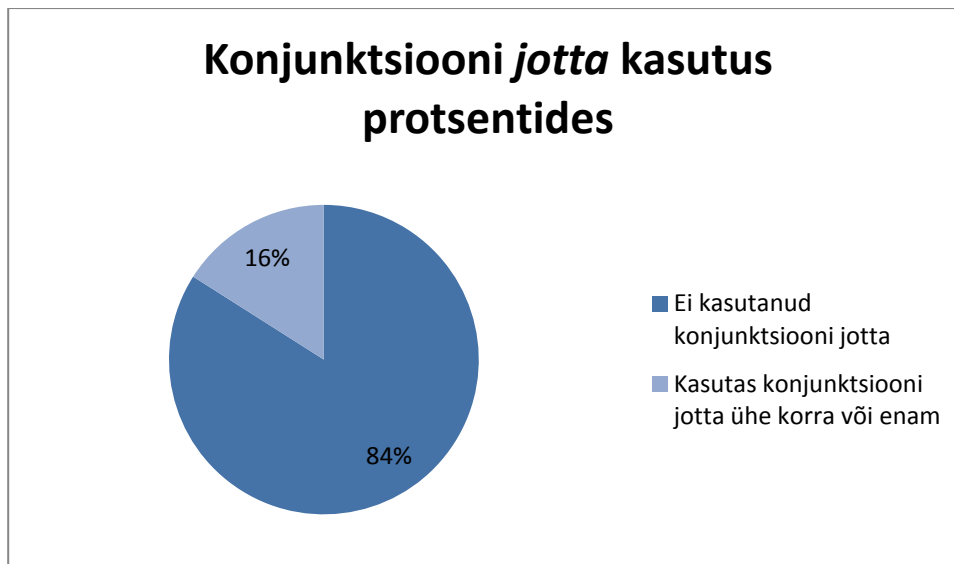
Huvitaval kombel ei kasutanud ükski informant oma tõlkes sidesõna *vaid* + korrelaat *selleks*, mis esines vastavas eestikeelses tekstis lauses ’Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda’. Ilmselt leidsid soomekeelsed informandid, et soomekeelse sõna *vain* parim tõlkevaste on eestikeelne sõna *ainult*.

Et eesti keeles saab otstarbelauset markeerida vaid konjunktsiooniga *et*, ei tekitanud konjunktsiooni kasutamine soomekeelsetele informantidele tõlkimisel üldiselt raskusi. Küll aga oli paaril korral tõlkimisel lauset muudetud nii, et tegu polnud enam otstarbelause ega muu otstarbekonstruktsiooniga. Eesti keelde tõlgitud tekstides esines suhteliselt vähe

korrelaate ja partikleid: teistest *et*-ühenditest oli mõnel korral kasutatud vaid ühendeid *selleks et* ja *sellepärast et* ning rõhupartiklit *ainult*.

3.3.2. Konjunktsioonide kasutus soome keelde tõlgitud tekstides

Uurimistöö teise hüpoteesi kohaselt kasutavad eesti emakeelega informandid otstarbelause eesti keelest soome keelde tõlkimisel konjunktsiooni *jotta* asemel peamiselt eesti keelele lähedasemat konjunktsiooni *että*. Esitatud hüpotees osutus tõseks ning kajastub ka tõlketeksti tulemustes. Vaid neli informanti (16%) kasutas oma tõlketekstides konjunktsiooni *jotta* ning kakskümmend üks keelejuhti (84%) kasutas oma tõlkes läbivalt ainult konjunktsiooni *että* (vt. graafik 1).

Graafik 1. Konjunktsiooni *jotta* kasutus eestikeelsete informantide tõlketekstides protsentides

Jotta kasutussagedus varieerus: konjunktsioon esines vaid mõnes lauses ning mitte ühelgi juhul polnud keegi informantidest konjunktsiooni *jotta* tekstis läbivalt kasutanud. *Jotta* kasutust illustreerivad näited 35, 36, 37 ja 38:

(35) *Äiti huusi jo keittiöstä „Hyvää huomenta!“, jotta minä heräisin.*

(36) *Äitini laittoi saunan lämpiämään, jotta olisi hyvä parin tunnin päästä mennä kuumaan saunaan.*

(37) *Yleensä käyn kuntosalissa noin kolme kertaa viikossa, jotta pysyisin kunnossa.*

(38) *Se on tunnettu tiedoasia, että siksi, jotta voisimme herätä seuraavana päivänä levänneenä, täytyy mennä illalla aikaisemmin nukkumaan.*

Eitusega lause 'Et mitte hiljaks jääda, lähen tavaliselt bussiga' puhul ei kasutanud eesti emakeelega informandid vorme *ettei/jottei*, vaid konjunktsioon ja eitusverb kirjutati iga kord lahku (vt. näited 39, 40, 41):

(39) *Tavallisesti menen kouluun bussilla, jotta mä en olisi myöhässä.*

(40) *Jotta en olisi myöhässä, menen yleensä bussilla.*

(41) *Että ei myöhästyä, menen yleensä bussilla.*

40. näitelause puhul on informant tõenäoliselt teinud otsetõlke eesti keelest, üritades kasutada eesti keele malli eitussõna *mitte* + infinitiivne verbivorm. Soome keeles aga ei saa ei konjunktsiooni *että* ega eitusverbi infinitiivse verbivormiga koos kasutada.

Tõlkimisel kasutati ka muid konstruktsioone peale otstarbelause, näiteks kasutati mõnd muud kõrvallausetüüpi või mittekõrvallauselisi konstruktsioone. Kolm informanti olid valinud teistsuguse tõlkimisvõimaluse lause 'Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda' puhul (vt. näited 42, 43, 44), samuti kolm informanti ei tõlkinud otstarbelauseks lauset 'Et mitte hiljaks jääda, lähen tavaliselt bussiga' (vt. näited 45, 46, 47) ja üks informant oli muutnud lauset 'Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et vormis püsida' (vt. näide 48):

(42) *Avasin silmät kello 7:15 vain niiden uudelleen suljemisen varten.*

(43) *Avoin silmät kello 7:16 , mutta sulin ne heti sen jälkeen.*

- (44) *Heräsin aamuna kello 7:15, mutta sulin taas silmät.*
- (45) *Myöhästymisen välttämiseksi matkustan tavallisesti bussilla.*
- (46) *En halua olla myöhässä, siksi menen tavallisesti bussilla.*
- (47) *Yleensä menen kouluun bussilla, koska en halua myöhästyä.*
- (48) *Yleensä käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa hyväksi kuntoksi.*

Sarnaselt soome keelest eesti keelde tõlgitud tekstidega, kasutati ka soomekeelsetes tõlketekstides korrelaate vähesel määral. Ilmselt tulenes see asjaolust, et lähteteksti lausetes esines korrelaat *selleks* vaid kahel korral ja seetõttu ei pidanud keelejuhid vajalikuks neid teiste lausete tõlkimisel eriti kasutada. Lausete 'Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda' ja 'On teada fakt, et selleks, et järgmisel päeval puhununa ärgata, tuleb öhtul vara magama minna' tõlkimisel soome keelde kasutati peamiselt sidendit *siksi että* (vt. näited 49, 50):

- (49) *Avasin silmät kello 7:15, mutta vain siksi, että sulkea ne kohta.*
- (50) *Se on tunnettu tiedoasia, että siksi, jotta voisisme herätä seuraavana päivänä levänneenä, täytyy mennä illalla aikaisemmin nukkumaan.*

Kolmel juhul kasutati sidendit *niin että* ka muudes lausetes peale eelpool nimetatud kahe lause (vt. näited 51, 52, 53):

- (51) *Äiti huusikin minulle keittiöstä kovalla äänellä „Hyvää huomenta!“, niin että lopuksi heräisin.*
- (52) *Äiti laittoi saunan lämpiämään, niin että parin tunnin kuluttua olisi hyvä mennä kuumaan saunaan.*
- (53) *Tavallisesti käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa, niin että pysyisin kunnossa.*

Eesti emakeelega informandid kasutavad konjunktsiooni *jotta* asemel peamiselt konjunktsiooni *että*, kusjuures vorme *ettei/jottei* ei kasutata, vaid konjunktsioon ja eitusverb kirjutatakse alati lahku. Sarnaselt soome emakeelega informantidega kasutasid ka eesti informandid korrelaate vähesel määral. Peamised sidendid, mis uurimismaterjalis leidusid olid *siksi että* ja *niin että*.

3.4. Öeldisverbi vorm

3.4.1 Öeldisverbi vorm eesti keelde tõlgitud tekstides

Eestikeelses otstarbelauses võib predikaatverb esineda kas konditsionaalis või *da*-infinitiivis (Plado 2013: 269). Kuna soome keeles võib otstarbelause predikaat olla samuti tingivas kõneviisis, ei valmistanud konditsionaalse öeldisverbiga lausete tõlkimine soome emakeelega informantidele raskusi.

Konditsionaalse öeldisverbi tõlkimine. Eesti keelde tõlgitavas lähtetekstis oli kaks konditsionaalse öeldisverbiga otstarbelauset⁴:

2) Äiti jo kutsuikin minua keittiöstä huutamalla kovaan ääneen „Huomenta!“, jotta lopulta heräisin.

5) Äiti laittoi saunan lämpiämään, jotta parin tunnin kuluttua olisi hyvä mennä kuumaan saunaan.

Teise lause tõlkimisel kasutas suurem osa informantidest (92%) oma tõlgetes konditsionaalset öeldisverbi vormi, teise lause puhul tegid seda kõik informandid (100%) (vt. näited 54 ja 55):

(54) *Ema juba kutsus mind köögist ja hüüdis kõva häälega „Tere hommikust!“, et ma lõpuks ärkaksin.*

(55) *Ema pani sauna küdema, et paari tunni pärast oleks hea kuuma sauna minna.*

⁴ Lausete numbriline järjestus põhineb uurimismaterjali peatükis esitatud lausete järjekorral (vt. peatükk 3.1)

Kaks informanti (8%) ei kasutanud teise lause tõlkimisel konditsionaalset öeldisverbi vormi. Üks keelejuht oli oma tõlkes kasutanud *da*-infiniitvset verbivormi (vt. näide 56) ja teine keelejuht oli kasutanud lihtmineviku indikatiivi (vt. näide 57):

(56) *Lõpuks hõiskas ema köögist kõva häälega „Tere hommikust!“, et mind üles ajada.*

(57) *Ema räägib mulle suure häälega „Hea hommik!“, nii et ma tõusin voodist.*

Indikatiivse öeldisverbi tõlkimine. Soomekeelses lähtetekstis esines üks lause, kus öeldisverb oli indikatiivis: 'Jotten myöhästy, menen tavallisesti bussilla.' Kuna eesti keele otstarbelauses öeldisverb indikatiivis olla ei saa, soovisin teada saada, milliseid verbivorme sel juhul tõlkimisel kasutatakse (vt. graafik 2).

Graafik 2. Indikatiivse öeldisverbi tõlkimine eesti keelde absoluutarvudes

Graafikul 2 näeme, et enamik keelejuhte (18) kasutas soome keelest eesti keelde tõlkimisel konditsionaalset öeldisverbi (vt. näide 58) ning seitse keelejuhti jättis öeldisverbi indikatiivseks ka eesti keeles (vt. näited 60, 61, 62). Seitsmest keelejuhist üks muutis lause põhjuslauseks (vt. näide 59). Ükski informant ei kasutanud öeldisverbi tõlkimisel *da*-infinitiivi, mis toetab Ellise (1985) väidet, et keeleõppijad väldivad sageli vorme, mida oma keeles pole.

(58) *Et ma ei hilineks, lähen tavaliselt bussiga*

(59) *Kuna ma ei taha hilineda, lähen tavaliselt bussiga.*

(60) *Et ma ei hiljaks jää, sõidan tavaliselt bussiga.*

(61) *Tavaliselt ma sõidan bussiga, et ma olen varem koolis.*

(62) *Tavaliselt sõidan bussiga, et ma ei hiline.*

Otstarbemääruslike lauselühendite tõlkimine. Soomekeelse lähteteksti kolmes lauses esinesid otstarbemääruslikud lauselühendid:

1) Avasin silmät kello 7.15 mutta vain sulkeakseni ne uudelleen.

4) Tavallisesti käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa pysyäkseeni kunnossa.

6) On tunnettu tosiasia, että herätäkseen seuraavana päivänä levänneenä, on mentävä illalla ajoissa nukkumaan.

Esimese lause puhul kasutas viis informanti lause tõlkimisel indikatiivi, kusjuures kõik kasutasid alistatud otstarbelause asemel vastandavat rindlauset (vt. näide 63), kuusteist informanti konditsionaalset öeldisverbi (vt. näide 64) ja neli informanti *da*-infinitiivi (vt. näide 65):

(63) *Mu silmad läksid lahti kell 7:15 aga panin nad varsti tagasi kinni.*

(64) *Kell 7:15 avasin oma silmad, aga ainult et võiksin need taas sulgeda.*

(65) *Tegin silmad lahti veerand kaheksa, ainult et panna need jälle kinni.*

Neljanda lause tõlkimisel kasutas indikatiivset vormi kaks informanti (vt. näide 66), kuus informanti kasutas oma tõlkes *da*-infinitiivi (vt. näide 67) ning ka selle lause puhul oli eelistatuim variant taas kord konditsionaalne öeldisverbi vorm, mida kasutas oma eestikeelses tõlkes seitseteist informanti (vt. näide 68):

(66) *Tavaliselt käin ma jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et ma püsin vormis.*

(67) *Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et vormi säilitada.*

(68) *Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et ma oleksin heas vormis.*

Kuues lause oli huvitav selle poolest, et selle lausega tekkis raskusi mitmel informandil: kuuel juhul olid keelejuhid lauses sõnu vahelt ära või tõlkimata jätnud ning kaks informanti jätsid tõlkimata kogu lause. Tõlgitud materjali hulgas ei leidunud ühtegi indikatiivset öeldisverbi vormi, seitsmel korral oli kasutatud *da*-infinitiivset verbivormi (vt. näide 69) ning üheteistkümnel juhul konditsionaalset verbivormi (vt. näide 70):

(69) *On tuntud fakt, et selleks et järgmisel päeval puhanuna ärgata, on vaja õhtul piisavalt vara magama minna.*

(70) *See on teatud tõsiasi, et järgmisel päeval puhanuna üles ärkaks, peab õhtul vara magama minna.*

Uurimistöö teise hüpoteesi kohaselt kasutavad soome emakeelega informandid soome keelest eesti keelde tõlkides *da*-infinitiivi asemel sagedamini indikatiivset vormi. Materjali analüüsist aga selgus, et see hüpotees peab paika vaid osaliselt. Kuigi viie lause tõlkimisel kasutasid mitmed keelejuhid indikatiivset öeldisverbi vormi, mida eestikeelses otstarbelauses kasutada ei saa, kasutati kõigi lausete tõlkimisel valdavalt konditsionaalset öeldisverbi. Kuuenda ja viimase lause tõlkimisel, kus esines otstarbemääruslik lauselühend, ei kasutanud ükski informant indikatiivset öeldisverbi vormi ning ka sel juhul oli eelistatuim konditsionaalne verbivorm. Siinkohal sai taas kinnitust Ellise väide (1984: 4), et tihtilugu hoidutakse kasutamast reegleid, mis oma emakeeles puuduvad. See seletab

suhteliselt vähest soome keelest lähtuvat indikatiivi kasutust ning konditsionaalse öeldisverbi vormi ülekasutust. Sellest tulenevalt ka pigem välditakse infinitiivi, mida soome keeles vastavas konstruktsioonis kasutada ei saa.

Soome emakeelega informandid kasutasid kahe konditsionaalse öeldisverbiga lausete tõlkimisel enamasti samuti konditsionaalset verbivormi. Indikatiivse öeldisverbiga lause 'Jotten myöhästy, menen tavallisesti bussilla.' tõlkimisel kasutas suurem osa informantidest (kaheksateist kahekümne viiest) samuti konditsionaalset verbivormi, seitse informanti kasutas indikatiivset verbivormi ning *da*-infinitiivseid vorme selle lause tõlkimisel ei esinenud. Kolme otstarbemäärusliku lauselühendiga lause puhul oli taas eelistatuimaks verbivormiks konditsionaalne öeldisverb, indikatiivseid verbivorme leidis kahe lause puhul ning *da*-infinitiivseid öeldisverbi vorme kõigi lausete puhul.

3.4.2. Öeldisverbi vorm soome keelde tõlgitud tekstides

Soome keeles saab otstarbelause öeldisverb olla kas indikatiivis või konditsionaalis (VISK 2008: §1133). Teine võimalus finaalsuhet edasi anda on kasutada otstarbelause asemel otstarbemääruslikke lauselühendeid, mis moodustatakse *A*-infinitiivi translatiivi-vormi abil (Alvre 1992: 244). Ühe uurimisküsimusena tahtsin teada, kas eesti emakeelega informandid kasutavad tõlkimisel translatiivivormilist sekundaartarindit. Analüüsitavast materjalist selgus, et eestlased ei kasuta soome keelde tõlkimisel sekundaartarindeid. Teine uurimisküsimus oli see, kas eesti emakeelega inimesed kasutavad soome keele otstarbelauses ka indikatiivset verbivormi, kuigi seda emakeeles teha pole võimalik.

***da*-infinitiivse öeldisverbi tõlkimine.** Soome keelde tõlgitavas lähtetekstis oli neli *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelauset:

- 1) Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda.
- 3) Et mitte hiljaks jääda, lähen tavaliselt bussiga.
- 4) Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et vormis püsida.

6) On teada fakt, et selleks, et järgmisel päeval puhanuna ärgata, tuleb õhtul vara magama minna.

Esimese *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelause puhul kasutas suurem enamus ehk kakskümmend kolm informanti (92%) tõlkimisel infinitiivset öeldisverbi (vt. näide 71), üks informant kasutas indikatiivset öeldisverbi, muutes lause adversatiivseks lauseks, kus on ka eesti keeles indikatiivi kasutamine võimalik (vt. näide 72) ja üks informant kasutas otstarbelause asemel kaassõnakonstruksiooni (vt. näide 73). Mitte ühelgi juhul ei kasutatud tõlkimisel *A*-infinitiivi translatiivvormilist lauselühendit.

(71) *Avoin silmät kello 7:15, mutta vain sen takia, että sulkea ne heti.*

(72) *Avoin silmät kello 7:15 aikaen, mutta sulin ne sitten.*

(73) *Avoin silmäni kello 7:17 vain niiden uudelleen suljemisen varten.*

Kolmanda lause puhul kasutas neliteist keelejuhti konditsionaalset öeldisverbi vormi (vt. näide 74), viis keelejuhti kasutas infinitiivset öeldisverbi (vt. näide 75), viis keelejuhti muutis lauset nii, et tegu polnud enam otstarbelausega (vt näited 76, 77) ja üks keelejuht kasutas indikatiivset öeldisverbi vormi (vt. näide 78):

(74) *Jotta en olisi myöhässä, menen yleensä bussilla.*

(75) *Että ei olla myöhässä, menen yleisesti bussilla.*

(76) *En halua myöhästyä ja siski menen tavallisesti bussilla.*

(77) *Myöhästymisen välttämiseksi matkustan tavallisesti bussilla.*

(78) *Niin että en myöhästy, menen tavallisesti bussilla.*

Neljanda *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelause tõlkimisel jagunesid öeldisverbi vormid järgnevalt: kümme informanti kasutas infinitiivset öeldisverbi (vt. näide 79), kolmteist informanti konditsionaalset öeldisverbi vormi (vt. näide 80), kaks informanti

muutis lauset nii, et see polnud enam otstarbelausega põimlause (vt. näide 81, 82) ning üks neist kahest kasutas tõlkimisel indikatiivset öeldisverbi (vt. näide 82):

(79) *Yleensä käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa, että pysyä kunnossa.*

(80) *Tavallisesti käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa, että pysyisin voimassa.*

(81) *Yleensä käyn kuntosalissa noin kolme kertaa viikossa hyväksi kuntoksi.*

(82) *Tavallisesti käyn kuntosalissa noin kolme kertaa viikossa, niin että pysin kunnossa.*

Sarnaselt soome emakeelega informantidega valmistas teksti viimane otstarbelause ka eesti emakeelega informantidele tõlkimisel kõige rohkem probleeme. Ühel korral oli jäetud terve lause tõlkimata ning kolmel juhul oli lausest tõlgitud vaid mõni sõna, mida kahjuks ei saanud analüüsida. Kuusteist informanti oli tõlkimisel kasutanud infinitiivset öeldisverbi vormi (vt. näide 83), kaks informanti kasutas *mine*-teonime, mida soome keeles ei või otstarbekonstruksioonis kasutada (vt. näited 84, 85). Kaks informanti kasutas öeldisverbina üldisikut tähistava ainsuse 2. isiku vormi ning laused olid muudetud tingimuslauseteks (vt. näide 86). Üks informant oli kasutanud vormi, mis meenutas küll A-infinitiivi translatiivset lauselühendit, kuid ei olnud selle korrektne vorm (vt. näide 87). Viimases lauses leidub kogu analüüsitava materjali ainus näide, mida oleks võinud klassifitseerida kui A-infinitiivi translatiivi vormi.

(83) *On tietty fakta – siksi, että herätä levänneenä, pitää mennä aikaisin nukkumaan.*

(84) *Pitää tietää faktia, että ensi päivänä reippaana heräämiseksi täytyy mennä aikaisin illalla sänkyyn.*

(85) *On tietty fakta, että huomenna kunnossa olemiseksi on pakko mennä aikaisemmin nukkumaan.*

(86) *On tietty fakta, että jos haluat seuraavana päivänä herätä levänneenä, pitää illalla mennä aikaisemmin nukkumaan.*

(87) *On tunnettu tiedoasia, että heräkseni levänneenä täytyy mennä illalla aikaisin nukkumaan.*

Konditsionaalse öeldisverbi tõlkimine. Eestikeelse teksti kuuest otstarbelausest kaks olid konditsionaalse öeldisverbiga laused:

2) Ema juba hüüdiski mulle köögist kõva häälega: „Tere hommikust!“, et ma lõpuks üles ärkaks.

5) Ema pani sauna küdema, et paari tunni pärast oleks hea kuuma sauna minna.

Teise lause tõlkimisel kasutas valdav enamus ehk kakskümmend kaks informanti konditsionaalset öeldisverbi vormi (vt. näide 87). Kaks informanti ei tõlkinud lauset otstarbelauseks: ühel juhul polnud tegu enam põimlausega (vt. näide 88) ning teisel juhul tõlgiti lause tagajärgelauseks (vt. näide 89). Üks informant jättis lause tõlkimata.

(87) *Äiti jo huusi minulle kovalla äänellä „Hyvää huomenta!“, että mä lopuksi heräisin.*

(88) *Äiti jo huusi minulle kovalla äänellä „Hyvää huomenta!“ ja sen jälkeen nousin lopuksi sängystä.*

(89) *Äiti jo huusikin mulle keittiöstä kovalla äänellä „Hyvää huomenta!“, niin että nousen lopuksi sängystä.*

Viienda lause puhul kasutas tervelt kakskümmend neli informanti oma tõlketekstides samuti konditsionaalset öeldisverbi vormi (vt. näide 90) ja üks informant muutis lauset nii, et kõrvallause ei ole enam otstarbelause, vaid põhjulause (vt. näide 91):

(90) *Äiti laittoi saunan lämpiämään, että parin tunnin kuluttua olisi hyvä mennä kuumaan saunaan.*

(91) *Äiti laittaa saunan lämpiämään koska sitten on hyvä myöhemmin kuumaan saunaan mennä.*

Uurimistöö kolmanda hüpoteesi kohaselt kasutavad eesti emakeelega informandid soome keelde tõlkides lauselühendite asemel sagedamini *da*-infinitiivse öeldisverbiga otstarbelauset. Võib öelda, et hüpotees osutus tõseks selles mõttes, et eesti emakeelega informandid eelistasid alati kasutada lauselühendi asemel muud vormi. Sisuliselt aga hüpotees tõseks siiski ei osutunud, sest uuritavast materjalist selgus, et kuigi eesti emakeelega informandid olid kasutanud ka eesti keele malli, kus predikaatverbi vorm on infinitiivne, eelistavad eestikeelsed informandid tõlkides kasutada samuti pigem konditsionaalset, mitte infinitiivset verbivormi. Kuigi lähteteksti lauses, kus esines *da*-infinitiivne öeldisverb, eelistasid informandid esimese ja neljanda lause tõlgetes kasutada samuti infinitiivset öeldisverbi, kasutas suurem osa informante teise ja kolmanda *da*-infinitiivse öeldisverbiga lause tõlgetes siiski konditsionaalset öeldisverbi vormi. Mõlema konditsionaalse predikaadiga otstarbelause puhul tõlgiti lähteteksti vaste enamasti konditsionaalse öeldisverbi vormiks ka soome keeles.

3.5. Ülevaade kauem teist keelt õppinud informantide keelekasutusest

Ühe uurimisküsimusena tahtsin teada, kas konstruktsioonid saavad paremini selgeks need õppijad, kes on eesti/soome keelt kauem õppinud ning on teise keelega kokku puutunud ka väljaspool koolitunde. Eesti emakeelega keelejuhtidest oli soome keelt õppinud kolm aastat või kauem viis informanti kahekümne viiest, neist neli oli pikemat aega ka Soomes viibinud. Kui üldiselt kasutasid eesti emakeelega informandid oma tõlgetes konjunktsiooni *että*, siis nende viie informandi seas olid ainukesed neli inimest, kes kasutasid mõnel juhul oma tõlketekstides ka konjunktsiooni *jotta*. Nende viie eesti emakeelega informandi keelekasutusest rääkides ei saa kahjuks väga üldistavaid tähelepanekuid teha, sest see varieerus keelejuhiti ja lauseti märgatavalt. Näiteks oli üks informant, kes oli soome keelt koolis õppinud kolm aastat ning alates põhikoolist igal suvel kaks kuud Soomes veetnud, jätnud kahes analüüsitava lauses tõlkimata mitu sõna⁵ (vt. näited 92, 93):

⁵ Tõlkimata sõnad on näitelausestes esitatud sulgudes.

(92) *Äiti huusi minulle keittiöstä (kõva) äännellä: „Huomenta!“, että minä viimeiksi heräisin.*

(93) *Se on fakti, että siksi, että (järgmisel) päivällä (puhanuna) herätä, täytyy illalla (vara) nukkumaan mennä.*

Informant, kelle tekstis leidus materjali ainus näide, mis meenutas A-infinitiivi translatiivi vormi, oli soome keelt õppinud neli aastat ning muude kokkupuudetena nimetanud internetti ja sõpru Soomes. Kuigi tegemist ei olnud korrektse konstruktsiooniga, on näha, et informant oli siiski sellest konstruktsioonist ja tema kasutusvõimalustest teadlik (vt. näide 94):

(94) *On tunnettu tiedoasia, että heräkseni levänneenä täytyy mennä illalla aikaisin nukkumaan.*

Kuigi nende viie eesti emakeelega informandi tekstides leidus näited keelenditest, mida soome keelt vähem õppinud informantide tõlgetest ei leidunud, ei saa siiski üldistades väita, et just nende keelejuhtide keelekasutus oleks soome keelele märgatavalt lähedam olnud.

Soome emakeelega informantidest oli eesti keelt õppinud kolm aastat või kauem kuus informanti kahekümne viiest ning kõik olid Eestis ka pikemat aega viibinud. Kuuest informandist oli vaid üks keelejuht lausest sõnu tõlkimata jätnud (vt. näide 95) ning ühe lause sõnastus oli märgatavalt soomepärase (vt. näide 96):

(95) *Ema pani sauna küdema, nii et kahe tunni pärast me võiksime (kuumaan) sauna minna.*

(96) *Kõigi teavad, et kui tahakse hommikul torel meelel voodist tõusta, peakse illal varem magama minna.*

Kuuest informandist viie puhul jäi silma ülejäänud keelejuhtidest märgatavalt parem eesti keele tase.

Üks informant, kes oli eesti keelt koolis õppinud 3 aastat ning Eestis elanud aastast 2005, kirjutas muude keelekontaktide alla järgmise humoorika lause (vt. 97):

(97) Semistatistilistele (liht-, kesk- ja kõrgtasemeline) faktidele tugineva, kuid värskete moraali- ja kausaalseedipõhiste teooriate sügavalt alkoholilõhnaline iganädalane kõrtsispekuleerimine.

Nende kuue informandi eesti keele tase varieerus vähem kui soome keelt kauem õppinud eesti emakeelega informantide puhul. Jälgides nii lausestust- kui ka otstarbelause kasutust, võib nende kuue soome emakeelega informandi keelekasutuse kohta üldistades väita, et see oli eesti keelele lähedasem kui neil, kellel oli eesti keelega vähem kokkupuuteid.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö eesmärk oli uurida eesti ja soome keele otstarbelause kasutust eesti- ja soomekeelsetes tõlketekstides. Andmete analüüs põhineb 25 eesti emakeelega ja 25 soome emakeelega vastavalt soome ja eesti keele õppija tõlgitud tekstidel, millest kuues lauses esines otstarvet väljendav konstruktsioon. Informandid olid peamiselt üliõpilased, kes olid eesti või soome keelt õppinud vähemalt ühe aasta.

Materjali analüüsisosas uurisin konjunktsioonide (*et/että/jotta*) ja öeldisverbi vormi kasutust eesti ja soome keelde tõlgitud tekstides. Soome emakeelega informantidele ei tekitanud konjunktsiooni *et* kasutamine tõlkimisel üldiselt raskusi. Samuti osutus tõseks üks töö esialgsetest hüpoteesidest: eesti emakeelega informandid kasutasid tõepoolest konjunktsiooni *jotta* asemel peamiselt konjunktsiooni *että*. Nii soome- kui ka eesti emakeelega informandid muutsid mitmel korral tõlkides lauseid nii, et tegu polnud enam otstarbelause sisaldava põimlausega ning kasutasid vähesel määral korrelaate. Eesti keelde tõlgitud tekstides esinesid siiski korrelaadid *selleks* ja *sellepärast* ning partikkel *ainult* ja soome keelde tõlgitud tekstides sidendeid *siksi että* ja *niin että*.

Öeldisverbi kasutuse uurimisel tuli välja, et kuigi analüüsitavate lausete tõlkimisel esines nii konditsionaalseid, infinitiivseid kui ka indikatiivseid öeldisverbi vorme, kasutasid soome emakeelega informandid lausete tõlkimisel valdavalt siiski konditsionaalset öeldisverbi. Eesti emakeelega informandid olid kasutanud ka eesti keele malli, kus predikaatverbi vorm on infinitiivne, kuid ei kasutanud otstarbelausest translatiivivormilist sekundaartarindit. Nii eesti- kui ka soome emakeelega keelejuhtide tingivas kõneviisis öeldisverbi vormi ülekasutust võib seletada väitega, et tihti hoidutakse kasutamast reegleid, mis oma emakeeles puuduvad ning sellest lähtuvalt kasutatakse neid vorme, mis on olemas nii lähte- kui ka sihtkeeles.

Eesti keelt kauem õppinud ning rohkemate keelekontaktidega soome informantide keelekasutus oli vähem õppinud keelejuhtide omast eesti keelele märgatavalt lähedasem. Suure varieerumise tõttu ei saa samasugust üldistust teha kauem soome keelt õppinud eesti

emakeelega informantide kohta, kuigi nende tekstides leidis näited keelenditest, mida soome keelt vähem õppinud informantide tõlgetes ei olnud.

KIRJANDUS

Alvre, Paul 1992. Soome keele grammatika. Tallinn: Valgus.

Cristofaro, Sonia 2005. Purpose clauses. – The World Atlas of Language Structures. Eds. M. Haspelmath, M. S. Dryer, D. Gil, B. Comrie. Oxford: Oxford University Press.

Cristofaro, Sonia 2013. Purpose Clauses. – The World Atlas of Language Structures Online; <http://wals.info/chapter/125>. Vaadatud 16.04.2014.

EKG II = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1993. Eesti keele grammatika II. Süntaks. Lisa: Kiri. Tallinn: Eesti TA Keele ja Kirjanduse Instituut.

Ellis, Rod 1985. Understanding Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press.

Kaivapalu, Annekaktrin 2007. Emakeel võõrkeeleõppes – eelis või takistus? – Oma Keel 1, 16–26.

McKay, Heather, Abigail Tom 1999. Teaching Adult Second Language Learners. Cambridge: Cambridge University Press.

Penjam, Pille 2008. Eesti kirjakeele *da-* ja *ma-*infinitiiviga konstruktsioonid. Dissertationes philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 23. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Plado, Helen 2013. Eesti keele otstarbelausest. – Keel ja Kirjandus 4, 269–284.

Rannut, Lehte 1981. Põimlause eesti keeles. Tallinn: Valgus.

Sajavaara, Kari 1984. Psycholinguistic models, second language acquisition, and contrastive analysis. – Contrastive Linguistics: Prospects and Problems. Ed. J. Ficiak. Berlin: Walter de Gruyter & Co, 379–408.

Schmidtke-Bode, Karsten 2009. A Typology of Purpose Clauses. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Stassen, Leon 1985. Comparison and Universal Grammar. Oxford: Blackwell.

Spolsky, Bernard 1989. Conditions for Second Language Learning. Oxford: Oxford University Press

Uuspõld, Ellen 1966. Määrusliku *des-*, *mata-*, *nud-(~nuna-)* ja *tud-(~tuna-)* konstruktsiooni struktuur ja tähendus. – Keele modelleerimise probleeme 1. Tartu: Tartu Riiklik Ülikool

Uuspõld, Ellen 1980. *Maks*-vorm ja teised finaaliadverbiaalid. – Keel ja Kirjandus 12, 729–736.

Vilkuna, Maria 1996. Suomen lauseopin perusteet. Kotuksen julkaisua 90. Helsinki: Edita.

VISK = Iso suomen kielioppi verkossa 2008. – <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>
Vaadatud 20.04.2014.

Finaalisen lauseen rakenteiden käyttö viron ja suomen kielessä. Tiivistelmä.

Tämän kandidaatintyön tarkoitus on tutkia ja vertailla finaalisen lauseen rakenteiden käyttöä viron ja suomen kielessä. Työn teoreettisen taustan ensimmäisessä luvussa esittelen tarkoituksen yleisyyttä, finaalilauseita viron ja suomen kielessä ja muita finaalirakenteita. Teorian toinen luku tarkastelee toisen kielen opiskelijoiden haasteita ja kertoo yleisesti opiskelemisesta luonnollisessa ja ohjatussa ympäristössä. Kandidaatintyön empiirisenä lähtökohtana on 25 viroa äidinkielenään puhuvan ja 25 suomea äidinkielenään puhuvan suomen ja viron kielten opiskelijoiden käännökset, joissa kuudessa lauseessa esiintyy tarkoitusta ilmaisevia rakenteita.

Analyysiluku keskittyy tekstissä esiintyvien konjunktoiden (*et/että/jotta*) ja verbimuotojen käytön tutkimiseen. Tuloksista käy ilmi, että suomenkieliset vastaajat käyttävät konjunktioa *et* teksteissään oikein. Vironkieliset vastaajat käyttävät käännöksissään konjunktion *jotta* sijaan enemmän konjunktioa *että*. Sekä vironkieliset että suomenkieliset vastaajat tekivät pari kertaa käännöksiin muutoksia niin, että uusi lause ei ilmaissut enää tarkoitusta. Sen lisäksi vastaajat eivät usein käytä korrelaatioita eivätkä muita yhdistelmiä. Muutamassa käännöksessä kuitenkin esiintyvät vironkieliset *selleks et*, *sellepärast et* ja *ainult et* ja suomenkieliset *siksi että* ja *niin että*.

Vastauksista käy ilmi, että vaikka käännettyissä lauseissa esiintyy sekä konditionaalisia, infinitiivisiä että indikatiivisiä verbimuotoja, käyttävät suomenkieliset vastaajat eniten konditionaalisia verbimuotoja. Vaikka vironkieliset vastaajat käyttävät myös viron kielen mallia, jossa verbimuoto oli infinitiivissä, on konditionaalinen verbimuoto kuitenkin suosituin myös suomeen käännettyissä teksteissä. Vironkieliset vastaajat eivät käytä teksteissään *A*-infinitiivin translatiivisia. Konditionaalisen verbimuodon ylikäyttö voi johtua siitä, että toisen kielen opiskelijat usein välttävät sääntöjä, joita heidän äidinkielessään ei ole ja käyttävät enemmän niitä, jotka esiintyvät sekä äidinkielessä että kohdekielessä.

Lisa 1. Ankeet

Olen Merit Pai ja õpin Tartu Ülikoolis bakalaureuseõppe viimasel aastal eesti ja soome-ugri keeleteadust. Kirjutan hetkel oma bakalaureusetööd ja uurin kuidas emakeel mõjutab teise keele (eesti või soome keele) omandamist. Tõlkides järgnevat teksti aitate kaasa minu bakalaureusetöö valmimisele.

Teksti tõlkija taustaandmed:

a) Vanus:

b) Sugu: M ☐ N ☐

c) Emakeel:

d) Kaua olete soome keelt õppinud:

e) Kas teil on olnud kooliväliseid kokkupuuteid soome keelega (tõmmake sobivale variandile joon alla):

ajalehed

televisioon

sugulased

sõbrad Soomes

internet

viibinud pikemat aega Soomes (millal ja kui kaua):

muu (palun täpsustage):

Luban kasutada oma tõlgitud teksti bakalaureusetöö tarbeks

Lisa 2. Tõlgitav tekst eesti keeles

Ühe korraliku koolilapse argipäev

Täna on teisipäev. Tegin silmad lahti kell 7:15, kuid vaid selleks, et need kohe sulgeda. Ema juba hüüdiski mulle köögist kõva häälega: „Tere hommikust!”, et ma lõpuks üles ärkaks. Hommikusöögiks sõin kaks võileiba, putru ning jõin apelsinimahla. Seejärel oligi aeg hakata kooli poole minema. Et mitte hiljaks jääda, lähen tavaliselt bussiga. Nii ka täna. Koolis oli mul kuus tundi: matemaatika, kaks inglise keelt, bioloogia, ajalugu ja keemia. Koolipäev möödus õnneks üsna kiiresti ning peale kooli läksin jõusaali trenni tegema. Tavaliselt käin jõusaalis umbes kolm korda nädalas, et vormis püsida. Trennist koju jõudes valmistasin endale kõigepealt maitstva lõunasöögi ning seejärel hakkasin koduseid ülesandeid tegema. Ema pani sauna küdema, et paari tunni pärast oleks hea kuuma sauna minna. Kuna mul said kodused tööd tehtud ning õhtusöögini oli veel natuke aega, surfasin ma veidi internetis ja lugesin värsked uudised. Varsti oligi õhtusöögi aeg: täna oli menüüs vürtsikas kana. Õhtu lõpetuseks käisime kogu perega saunas ja siis oligi aeg magama minna. On teada fakt, et selleks, et järgmisel päeval puhanuna ärgata, tuleb õhtul vara magama minna.

Sõnavara:

Jõusaal – kuntosali

Panna saun küdema – Laittaa sauna lämpiämään

Vürtsikas kana – Maustainen kana

Lisa 3. Tõlgitav tekst soome keeles

Erään kunnollisen koululaisen arkipäivä

Tänään on tiistai. Avasin silmät kello 7.15 mutta vain sulkeakseni ne uudelleen. Äiti jo kutsuikin minua keittiöstä huutamalla kovaan ääneen „Huomenta!“, jotta lopulta heräisin. Aamupalaksi söin kaksi voileipää ja puuroa sekä join appelsiinimehua. Sen jälkeen olikin aika lähteä koulua kohti. Jotten myöhästy, menen tavallisesti bussilla. Niin myös tänään. Koulussa minulla oli kuusi tuntia: matematiikka, kaksi englannin kielen tuntia, biologia, historia ja kemia. Koulupäivä meni onneksi melko nopeasti, ja koulun jälkeen lähdin kuntosalille treenaamaan. Tavallisesti käyn kuntosalilla noin kolme kertaa viikossa pysyäkseen kunnossa. Treenaamasta kotiin ehdittyäni tein ensiksi itselleni maittavan lounaan ja sen jälkeen aloin tehdä kotitehtäviä. Äiti laittoi saunan lämpiämään, jotta parin tunnin kuluttua olisi hyvä mennä kuumaan saunaan. Koska kotitehtävät tulivat valmiiksi ja illalliseen oli vielä vähän aikaa, surffasin hetken netissä ja luin tuoreita uutisia. Pian olikin illallisen aika: tänään menyissä oli mausteista kanaa. Illan päätteeksi kävimme koko perhe saunassa ja sitten olikin aika mennä nukkumaan. On tunnettu tosiasia, että herätäkseen seuraavana päivänä levänneenä, on mentävä illalla ajoissa nukkumaan.

Sanasto:

Kuntosali - jõusaal

Laittaa sauna lämpiämään – panna saun küdema

Mausteinen kana – vürtsikas kana

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Merit Pai (sünnikuupäev: 09.10.1990)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Otstarbelause eesti ja soome õppijakeeles“, mille juhendajad on Helen Plado ja Hanna Katariina Jokela
 - 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
 - 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28. mail 2014